

Rättvisa utsläpp för alla – eller?

Personliga utsläppsrätter kan snart bli verklighet eftersom de erbjuder ett sätt att minska växthusgasutsläpp från hushåll, utsläpp som är svåra att nå med andra policyer. Det behövs dock kunskap om hur olika grupper i samhället kommer att påverkas om utsläppsrätterna införs - vem vinner och vem förlorar på systemet? Min undersökning visar att många låginkomsttagare skulle vinna medan boende på landsbygden förlorar.

Växthusgasutsläppen är idag alldeles för stora och orsakar en global uppvärmning och för att kunna stoppa uppvärmningen måste utsläppsminskningar ske i många delar av samhället. Personliga utsläppsrätter kan vara ett sätt att minska utsläpp som orsakas av hushåll. Det finns dock ett problem – inget land har ännu prövat personliga utsläppsrätter och det saknas kunskap om hur ett system med utsläppsrätter påverkar olika grupper i ett samhälle. Hur en policy som personliga utsläppsrätter påverkar olika grupper är viktigt att ha kännedom om. Vet man vilka samhällsgrupper som drabbas hårt kan dessa kompenseras, man kan förutspå indirekta effekter på hela ekonomin och man kan göra ändringar i policyn så att den fungerar bra och låter de som släpper ut mest betala mest.

Personlig utsläppshandel bygger på att en maxgräns för utsläpp av växthusgaser bestäms. Sedan delas utsläppsrätter för alla utsläpp inom gränsen ut till alla i landet. Individerna ska använda utsläppsrätterna när de köper varor som orsakar utsläpp. Det kan vara varor såsom el, bensin och flygresor. Utsläppsrätterna fungerar som ett extra betalningsmedel, utöver pengar, och gäller endast för utsläpp. Hur många utsläppsrätter som behövs för att köpa en vara beror på hur mycket utsläpp varan orsakat – desto högre utsläpp, desto fler utsläppsrätter behövs. Vill man släppa ut mer än vad man har utsläppsrätter för kan man köpa fler av någon som inte behöver alla sina utsläppsrätter och som då tjänar pengar på sina relativt små utsläpp.

Vissa grupper i samhället kommer att vinna och andra kommer att förlora på ett system med personliga utsläppsrätter. Vilka beror på val som individerna gör och deras levnadssätt. Min undersökning visar att personer som bor i glesbygden kommer att förlora om personliga utsläppsrätter införs eftersom de har det svårt att minska sina utsläpp. De släpper ut relativt mycket växthusgaser eftersom många av dem bor i äldre och svåruppvärmda hus. Dessutom kör de mycket bil vilket ökar deras utsläpp. Många personer med en låg inkomst kommer dock att vinna på personliga utsläppsrätter till skillnad från personer med en hög inkomst, detta eftersom låginkomsttagare oftare konsumerar mindre och därför orsakar mindre utsläpp än en person med hög inkomst. Det behövs dock mer forskning om hur olika grupper påverkas på sikt, säg 20 år efter att personliga utsläppsrätter införs. Då kan vinnarna och förlorarna bestå av helt andra samhällsgrupper. Mer information behövs också om hur beteendeförändringar orsakade av personliga utsläppsrätter påverkar olika samhällsgrupper.

Handledare: **Carl Dalhammar**

Examensarbete 15 hp i miljövetenskap 2013

Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet